Voengelh njaarke reinbeitedistrikt

v/ Nils Johan Kappfjell

Bjørhusdalsveien 94

7890 Namsskogan

25/10-24

Norges vassdrags- og energidirektorat

Høringsuttalelse til forslag om utredningsprogram for ny 132 kV Namsos - Rørvik og Daltrøa transformatorstasjon

Vi viser til høringen om utredningsprogrammet for den planlagte 132 kV linjen og transformatorstasjonen. Voengelh Njaarke reinbeitedistrikt viser til utsatt frist for høring som følge av at fristen var lagt midt i en arbeidsintensiv periode i reindriften. Voengelh Njaarke reinbeitedistrikt vil også anmerke at høring av nettanlegg for elektrifisering av plattformer i Halten-området ikke ble registrert hos oss. Distriktet ønsker å bli konsultert i begge disse sakene. Til denne høringen vil vi komme med innspill til prosessen, meldingen og forslag til utredningsprogram.

Prosessen

Distriktet ba Tensio og Equinor i brevs form om et informasjonsmøte for å få informasjon om de planlagte tiltakene. Bakgrunnen for dette var at vi ble kontaktet av utreder som stresset med å komme i gang med konsekvensutredning (KU). Utrederen som er valgt er en som distriktet har svært dårlig erfaring med fra tidligere saker. Distriktet har derfor i møte med Tensio og Equinor vært tydelige på at de har valgt en utreder som distriktet ikke har tillit til. Distriktet synes det er beklagelig at tiltakshaver har valgt en utreder uten å ha dialog med oss. Distriktet krevde å få oppnevnt en annen utreder som begge parter har tillit til. Dette var tiltakshaver avvisende til. For å finne en løsning har distriktet krevd ekstern vurdering av konsekvensutredningen, hvordan dette skal utføres er beskrevet i eget notat fra distriktet til tiltakshaver. Ekstern vurdering av KU er brukt i flere saker, og er senest i Holth og Winges rapport[1] foreslått som et konkret tiltak. Ekstern vurdering av KU er et krav fra distriktet, imidlertid har ikke distriktet fått bekreftet at tiltakshavere aksepterer dette. Distriktet har derfor vært avventende med å delta i KU-prosessen inntil det garanteres for at KU skal gjennomgå ekstern vurdering.

[1] Ansvar for og uavhengig kontroll av konsekvensutredninger Utredning av rettslige og samfunnsøkonomiske spørsmål: uavhengig-kontroll-av-konsekvensutredninger-holth-winge-og-menon.pdf

Det er et stadig økende fokus på utreder sin uavhengighet fra oppdragsgiver, og at det alt for ofte er slik at utbygger velger utredere fra de samme miljøene. Det at Tensio og Equinor blankt avviser skifte av utreder etter tydelig tilbakemelding fra distriktet er naturligvis i enda større utstrekning egnet til å svekke distriktets tillit til utreder. Den konkrete utrederen det her er tale om er samme utreder som ble benyttet av konsesjonssøker i saken om Kalvvatnan vindkraftverk. Utredningen var beheftet med flere alvorlige feil og utreder hadde misligholdt sin plikt til å utrede samlede virkninger i distriktet, samtidig som det var blitt ignorert flere konkrete innspill fra distriktet – av stor betydning. Som kjent førte dette til opphevelse av konsesjonsvedtaket.

Under slike omstendigheter oppfattes det ikke urimelig å be om en annen utreder, som eksempel kan det påpekes at distriktet har konstruktiv dialog både med Statens vegvesen, kommuner og andre mindre aktører, der en i fellesskap finner en utreder som begge parter har tillit til.

Tiltakshaver har så langt ikke villet svare for hva som er utreders mandat. Utreder opplyser at dens oppdrag er å utrede det som ligger i meldingen. Distriktet har påpekt at det er andre alternativer som må utredes, dette mener utreder ligger utenfor dennes oppdrag. Det er svært forvirrende for distriktet når utreder midt i den travleste tida for oss stresser for å gjennomføre møte og befaring, dette mens utredningsprogrammet er på høring. På NVE sine nettsider finner vi om høring og utredningsprogram: «*På bakgrunn av forslag til utredningsprogram, høringsuttalelser og egne vurderinger fastsetter NVE et utredningsprogram. Utredningsprogrammet legger grunnlaget for konsekvensutredningen som skal vedlegges en senere konsesjonssøknad. Her beskrives hvilke tema tiltakshaver skal utrede og framgangsmåten.*»

Utreder har gjennomført befaring uten vår deltakelse og varslet at han skal levere et utkast til utredning i starten av november, det vil si at utredningen sannsynligvis vil være ferdig før utredningsprogrammet er fastsatt. Hvilken tillit skal vi ha til at dette blir en ryddig prosess? Hvordan skal vår effektive deltakelse i prosessen sikres? Er det en reell medvirkningsprosess når utredninger gjennomføres før vi har fått anledning til å medvirke til utforming av utredningsprogrammet i konsultasjoner og gjennom høring – Eller er dette bare en skinnprosess?

I møte med tiltakshaver kommer det fram at de har jobbet med planene i mange år, dette uten at reindriften har vært involvert. Det er derfor vanskelig å forstå at tiltakshaver nå har det så travelt at ordinære prosessregler ikke skal gjelde.

Voengelh Njaarke reinbeitedistrikt etterlyser konsekvensutredning av de samlede konsekvensene av Equinors planer for elektrifisering av Haltenbanken. Elektrifiseringen vil medføre en rekke inngrep i samisk reinbeiteland. Voengelh Njaarke reinbeitedistrikt er sterkt presset som følge av de mange inngrepene i beiteområdene våre, forstyrrelser, rovdyr, klimaendringer mv. Olje- og energidepartementet kom i sitt endelige vedtak i saken om vindkraft i Kalvvatnan området til følgende konklusjon:

Departementet viser til redegjørelsen overfor der det fremgår at de to distriktene, og særlig distrikt 18, allerede er preget av en rekke kraft- og infrastrukturinngrep som gir tap og driftsutfordringer, og som må antas å være en medvirkende årsak til at distriktene sliter med å få flokkene opp imot de tillatte reindriftstallene. Etter departementets syn er det en overliggende fare for at summen av etablerte inngrep i distriktet sammen med etablering av Vindkraftverket kan være til hinder for at reindriften i distriktet kan opprettholdes i det omfanget den har i dag. Departementet viser videre til betydningen reindriften i dette området har for opprettholdelse og videreføring av den sårbare sørsamiske kulturen 0g språket. Etter dette har departementet kommet til at det ikke er grunnlag for å gi konsesjon til Kalvvatnan

Distriktet vil bemerket at vi har blitt utsatt for en rekke inngrep siden OED kom til sin konklusjon i Kalvvatnan-saken. Situasjonen er i dag svært kritisk og det er stadig usikkerhet knyttet til videre drift i samme omfang som i dag. Det understrekes også at distriktet har et større antall siidaandeler med relativt begrensede reintall per siidaandel. Det skal derfor relativt lite til før driftsutfordringene blir så store at driften ikke lenger er regningssvarende. Under slike omstendigheter foreligger et folkerettsbrudd.

Meldingen

Tiltakshaver viste til et forprosjekt som grunnlag for valg av trasé, der reindrift inngikk som et av vurderingstemaene. Distriktet var ikke delaktig i denne prosessen, vi har bedt tiltakshaver om innsyn i deres vurderinger i forhold til reindrift, men har så langt ikke fått det. Forskrift om konsekvensutredning § 19 andre ledd sier «konsekvensutredningen skal gjøre rede for alternativene til utforming, teknologi, lokalisering, omfang og målestokk som forslagsstilleren har vurdert, og en utredning av relevante og realistiske alternativer. Valget skal begrunnes mot de ulike alternativene, og sammenligninger av virkningene for miljø og samfunn av de ulike alternativene skal fremgå.» Når distriktet kommer sent inn i prosessen har distriktet liten reell påvirkningskraft, distriktet anser ikke at alternativene som er med i meldingen svarer til krav om alternativvurderinger.

Meldingens beskrivelse av hvilke årstidsbeiter som blir berørt mangelfull, den peker riktignok på at den berører viktige flyttleier, men det er direkte feil at ingen trekkleier blir berørt. Dette viser viktigheten av at reindrifta involveres så tidlig som mulig slik at planer og meldinger baserer seg på riktig informasjon. Det er *ikke* tilstrekkelig å kun hente denne informasjonen ut fra reindriftskartet.

Generelt er vinterbeiteområdene en minimumsfaktor for Voengelh Njaarke, det er stort inngrepspress på områdene. Eksisterende kraftlinjer ble bygd i en tid der reindrift ikke ble hensyntatt, en kan derfor ikke legge til grunn at eksisterende kraftlinjer går i områder som er forenlig med reindrift. Videre er det snakk om å bygge en vesentlig større

kraftlinje enn den som eksisterer. Vi har negativ erfaring med større kraftlinjer. Topografien og beiteområdene i Nærøysund gjør at luftledninger vil ligge eksponert til for reinen. Erfaringsmessig opplever reindriften særlig sterke effekter fra kraftledninger ved fuktig klima og «ruskevær», dette er værfenomener som er svært utbredt i det aktuelle området for kraftledningen, og særlig på den årstiden reindriften bruker arealene. Luftledning vil derfor på enkelte steder gi vesentlig negative effekter for reindrift, dette som følge av direkte arealtap, unnvikelse og driftsmessige utfordringer. Distriktet bruker drone aktivt i reindrifta, videre blir helikopter brukt ved samling av rein. Luftspenn vanskeliggjør dette og det går på sikkerheten løs. Dette gjelder særlig ved flaskehalser. Varøya er et knutepunkt i beite- og flyttsystemet vårt på høst- og vinterbeitene. Flyttleiene innehar et særlig vern i reindriftsloven (§ 22), det er flyttleias funksjon som er vernet i loven.

Flyttesystemet på Varøya binder sammen beiteområdene i denne delen av Voengel-Njaarke reinbeitedistrikt mot Ottersøya og nordover, mot Naklingsfjellet og østover, sørover mot Hundhammarfjellet og østover mot Rotvikfjellet/Vesterlifjellet.

Varøya er svært viktig for oss, luftledning vil gi vesentlige negative effekter for reindrift. Jordkabel må utredes for hele, og/eller deler av strekningen Varøya - Ottersøya. Det er svømmeleier fra Ottersøya over til Kråkøya.

Utredningsprogrammet

Distriktet mener at utredningsprogrammet ikke er dekkende. Det må vurderes flere alternativer. Videre må den samlede konsekvensen av elektrifisering av Haltenbanken vurderes.

Det kreves spesiell reindriftsfaglig kompetanse for å utrede reindrift i vårt område. Valgte utreder innehar ikke dette.

Utredningsprogrammet må stille krav til at vår tradisjonelle og erfaringsbasert kunnskap skal legges til grunn i fastsettelse av influensområde, vurdering av verdi, påvirkning og vurdering av konsekvens. Distriktet har i eget notat til tiltakshaver stilt krav om ekstern vurdering av KU og beskrevet hvordan dette skal gjøres og hvordan tradisjonell- og erfaringsbasert kunnskap skal ivaretas. Notatet legges ved høringsuttalelsen.

Distriktet mener at statens veivesens metodikk slår svært feil ut i forhold til reindrift i områder som vårt distrikt. Utredningen må derfor legge distriktets samlede belastning til grunn i vurdering av verdi og påvirkning og avlede konsekvens av dette. Det må gjøres uavhengig av om ny metodikk foreligger ved oppstart av arbeidet med konsekvensutredningen. Dersom ny metodikk foreligger støtter distriktet at denne tas i bruk.

Det er ingen faglig eller juridisk uenighet om at isolert sett mindre omfattende tiltak kan få dramatiske konsekvenser, dersom summen av eksisterende inngrep er for stor. For dette distriktet er det tidligere konstatert at denne terskelen er svært nær å bli overskredet, hvilket må anses å ytterligere skjerpe både utredningsplikten og plikten til å velge en utreder som distriktet også har tillit til.

Voengelh Njaarke ber om en redegjørelse for prosessen, videre ser vi fram til å konsultere om denne saken.

Med vennlig hilsen,

Nils Johan Kappfjell

Leder